

NVWOA Nieuwsbrief

mei 2004, jaargang 9, nr. 2

Redactieadres: Hans de Groot Jeanne d'Arclaan 250 1183 BG Amstelveen tel.: 020 – 647 53 49 e-mail: hansvaio@planet.nl

In deze Nieuwsbrief...

- Astrologie-conferenties aan de universiteit
- Uit de Algemene ledenvergadering...
- De oude Grieken en onze huidige technieken, Alan Leo en C. Aqua Libra onder de loupe
Geautoriseerde samenvatting lezing Jacob Ruijling
- Onderzoek naar overlijdensadvertenties
Voortgezet onderzoek door Frank Vernooij

Astrologie-conferenties aan de universiteit

Horoscopes and History

Deze zomer vindt van van 26 t/m 28 juli de conferentie Horoscopes and History plaats aan de Universiteit van Amsterdam.

Informatie over het programma is te vinden op het internet:
http://home.planet.nl/~stuck008/horoscopes_and_history.html

The Imaginal Cosmos -

Astrology, divination and the sacred

In Engeland is er op 2 en 3 oktober aan de University of Kent in Canterbury de conferentie The Imaginal Cosmos - Astrology, divination and the sacred.

Ook over deze conferentie is informatie te vinden op het internet:

<http://www.kent.ac.uk/secl/thrs/divconference/index.html>

Uit de Algemene Ledenvergadering...

Abonnement op Correlation of Culture and Cosmos

Het bestuur streeft er al enige tijd naar een abonnement op *Correlation* dan wel *Culture and Cosmos* in de plaats te stellen voor *Astrologie in Onderzoek*. Al geruime tijd wordt geprobeerd contact te leggen met de Astrological Association om een en ander te regelen. Respons blijft tot dusver uit, de pogingen worden voortgezet.

Evaluatie van de werkgroepen

Vanuit de werkgroep 'Methodieken' is een voorstel gekomen voor een onderzoeksproject. Het gaat daarbij om een variant op de Dymock-test. Deelnemers aan deze test, georganiseerd door Dymock Brose in Australië, beantwoorden een aantal meerkeuze vragen n.a.v. een geboortehoroscoop. Doel is, verschillende astrologische duidingsmethoden te vergelijken en te evalueren.

De werkgroep 'Astrologie in breder perspectief' functioneert inmiddels per email. Onderwerpen zijn bewustzijn en daarnaast het boek *Persoon en Planeet*, resultaat van een langdurige samenwerking tussen de psycholoog Jan van Rooij en de (voormalig) astroloog Hans de Groot. In dit boek laten zij zien hoe de dierenriem kan dienen als overkoepelend model voor de persoonlijkheidspsychologie.

De werkgroepen functioneren tot dusver zonder een door het bestuur geformuleerde taakstelling. Mogelijk daardoor leidt de onmiskenbare betrokkenheid van de deelnemers nog tot weinig resultaat. Het bestuur zal daarom een dergelijke taakstelling formuleren. In grote lijnen zal deze betrekking hebben op de in de werkgroepen besproken thematiek, de relevantie daarvan voor de astrologie en daaruit voortvloeiende mogelijkheden van onderzoek.

Onderzoeksbeleid

Ook het onderzoeksbeleid van de NVWOA zal opnieuw worden geformuleerd. Doel is een tekst die beknopt genoeg is om te worden gebruikt voor publicitaire doeleinden.

De oude Grieken en onze huidige technieken, Alan Leo en C. Aqua Libra onder de loupe

Samenvatting van de Open Huis-lezing die op 7 februari 2004 werd gegeven door Jacob Ruijling

Jacob Ruijling geeft in zijn lezing een overzicht van de verschillen tussen de opeenvolgende uitgaven van "Astrologie, haar techniek en ethiek" van R. Takens, beter bekend onder zijn pseudoniem C.Aq. Libra. Waar de eerste tot en met de derde druk, uitgegeven in de periode 1914 tot 1923, wat de tekst betreft zeer consistent zijn, wijken de vierde druk uit ± 1960 en de latere drukken af. Op veel punten in de tekst zijn essentiële veranderingen aangebracht. De literatuuropgave, die in de eerste druk vier pagina's omvat en in de tweede druk nog één (in kleiner lettertype uitgevoerd als een lijst van bij dezelfde uitgever Veen verkrijgbare werken), is al in de derde druk verdwenen.

Vanaf de vierde druk is het boek bewerkt door Van Wageningen, beter bekend van zijn *Astrologie en geneeskunde*. Van Wageningen blijkt stukken van de oorspronkelijke tekst te hebben weggelaten en nieuwe tekst toegevoegd. Ook zijn 11 van Libra's 13 voorbeeldhoroscopen weggelaten. Vanaf deze vierde druk kunnen we eigenlijk niet meer spreken van het boek van Libra, maar van het boek van Van Wageningen, dat een ander karakter heeft.

De reden voor al deze veranderingen is niet zo gemakkelijk te achterhalen, maar de uitgever van het boek, Veen in Amersfoort, schijnt hierin een rol te hebben gespeeld. In een

brief uit 1925 van Takens, gevonden in de correspondentie van Willem Kloos in het Letterkundig Museum in Den Haag, valt te lezen: "...omdat mijn eerste uitgever, Veen, in Amersfoort, mijn pseudoniem niet geheim hield, na zig eerst de rechten van mijn werk te hebben toegeëigend..." Meer documentatie is er niet te vinden.

Het boek is dus vanaf de vierde druk van karakter veranderd, wat terug te voeren is op een kenmerkend verschil tussen Libra en Van Wageningen: Libra was idealistisch en religieus ingesteld, Van Wageningen had een meer wetenschappelijk standpunt. Kan dit de reden dat hij een passage in een van Libra's werken over de betekenis van de Zon in de horoscoop heeft weggelaten? Het gaat om de volgende alinea:

"De werkelijke waarde van het Ego is in den horoscoop door de plaatsing der zon niet aangeduid. Hoogstens is aangeduid de meer of mindere beperking waaraan het Ego gedurende deze incarnatie in zijne uiting onderworpen is."

Wellicht heeft Van Wageningen deze passage als niet passend beschouwd in de pogingen die hij kennelijk deed om het werk van Libra een meer wetenschappelijk karakter te geven. Ook zou uitgever Veen hier de hand ik kunnen hebben gehad. Uit Libra's brief aan Kloos bleek al dat deze uitgever kennelijk niet altijd even zorgvuldig handelde. Ingrepen in de tekst van het boek, om de verkoopbaarheid te bevorderen, zouden dan niet uit te sluiten zijn. De uitgever kan aan Van Wageningen opdracht hebben gegeven om dit boek te bewerken tot iets dat beter in de markt lag.

Libra's werk werd daarvoor kennelijk wat te idealistisch bevonden. Hij was een zeer idealistisch mens, hij wilde niet meer geld verdienen dan noodzakelijk was voor een bestaan en had geen belangstelling voor eer en roem. Zijn astrologie is eerder esoterisch en religieus getint dan wetenschappelijk. Maar waar had hij die astrologie, waar Van Wageningen zo aan geschaafd heeft, vandaan? Uit de literatuurlijsten die in de eerste twee drukken van *Astrologie, haar techniek en ethiek* nog aanwezig zijn valt af te leiden dat hij zich liet inspireren door de theosofische astrologen en met name door Alan Leo van wie hij veel materiaal overnam. Dit blijkt uit de vele overeenkomsten die te vinden zijn tussen de werken van Libra en Leo, die elders beschreven zijn.

Ook Alan Leo was iemand die zich gedreven voelde om het goede te doen. Hij was gegrepen door het werk van Mevr. Blavatsky. Een van de dingen waarmee hij zich bezig hield was het voor weining geld maken van horoscopen op aanvraag. Hij had daarvoor het liefst nauwkeurige geboortegegevens, liet het rekenwerk door een medewerker doen en schreef vervolgens zelf de duiding voor de horoscoop. Wát hij daarin schreef kwam wellicht deels uit het werk van Blavatsky, en deels ook uit zijn eigen inspiratie. Hij had er groot succes mee, reden waarom hij behoefte had aan medewerkers. Een van die medewerkers had tot taak, Leo te waarschuwen wanneer hij teveel tijd besteedde aan één horoscoop. Het was deze medewerker die opmerkte dat Leo bij dezelfde standen in de horoscoop kennelijk vaak dezelfde inspiratie had om dat hij er eenzelfde soort teksten bij schreef. Hij verzamelde deze teksten en daarmee kon het duidingsproces aanzienlijk worden versneld. De teksten bij de planeetstanden werden gestandaardiseerd en op briefjes

verzameld die in vakjes bewaard werden. Het duiden van een horoscoop kwam nu neer op het bij elkaar zoeken van de juiste briefjes en het tot een samenhangende tekst bijvoegen van wat erop stond. Thierens noemde dit minachtend "pigeonhole work". In feite is het een computerduiding *avant-la-lettre*.

De duidingsteksten in het werk van Libra zijn dus, op zijn minst voor een zeer groot deel, afkomstig uit de boeken van Alan Leo. Wat Libra daarbij niet in de gaten zal hebben gehad, was dat een groot deel voortkwam uit Leo's inspiratie. Overigens, als Blavatsky de tweede bron van Leo was, dan lijkt de vraag gerechtvaardigd welke de bron van háár materiaal was. Zie b.v. Campbell.

Van Wageningen was wetenschappelijker ingesteld dan Libra en wilde ook onderzoek doen. Een van de zaken die hij wilde onderzoeken was de juiste tijdsleutel voor primaire directies. Aangezien hier sprake is van een nogal rigoureuze tijdsleutel, 1° beweging van de Zon, danwel 4 min tijd komt overeen met één jaar, zijn hiervoor exact geklokt geboortetijden nodig. Die zijn zeer zeldzaam. Ruijling stelt voor, dit aan de hand van meer materiaal te onderzoeken. Hoewel een wat verkennend werk niets heeft opgeleverd zou een rigoureuzer onderzoek nodig zijn om dit te bevestigen.

Samenvatting: Hans van Oosterhout

Onderzoek naar overlijdensadvertenties (vervolg)

door Frank Vernooij

In de vorige nieuwsbrief (febr. 2004) deed ik verslag van de scores van Maan in teken bij 12.133 geboortedata die werden vermeld in overlijdensadvertenties in dagblad Trouw in de jaargangen 1990, 1991 en 1994 tot en met 2000. Dit verslag is daarop een vervolg.

Alle berekeningen in het vorige en onderhavige verslag zijn uitgevoerd m.b.v. het programma PlanetDance 3.2 van Jean Cremers en met Microsoft Excel 97. Alle waarschijnlijkheidswaarden zijn gebaseerd op de chi-kwadraat toets (2-zijdig), uitgaande van een veronderstelde normaalverdeling van de data. Data werden genoteerd voor 12 uur locale tijd. Zie voor meer achtergrond het vorige artikel.

Achterliggende gedachte was dat de Maan o.m. aangeeft waar iemand zich bij thuisvoelt, en dit zou voor een krantenlezer kunnen opgaan ten opzichte van zijn krant.

Meest opmerkelijk bleek bij Trouw de score van Maan in Vissen, maar ook de score van Maan in de negatieve tekens, vooral als er een positief zoneteken was.

In het navolgende onderzoek ik hetzelfde bij op gelijke wijze verkregen data van de dagbladen NRC-Handelsblad en de Volkskrant.

In de nieuwsbrieven van maart '97, augustus '98 en augustus 2001 heb ik eerder over dit onderzoek gerapporteerd.

NRC Handelsblad

Uit NRC Handelsblad zijn over de jaargangen 1984 t/m 2000 in totaal 25.830 data verzameld. Een groot deel van de data is geregistreerd door Willem de Graaff, waarvoor dank. Het totaal is ook hier verdeeld in 2 chronologisch opeenvolgende subsamples van 12915 data (samples A en B).

Maan in teken (onzuivere scores: 12 uur locale tijd)

Tabel 1. Maan in teken bij NRC Handelsblad 1984 tot en met 2000 (onzuivere scores)

Sample	Ar	Ta	Ge	Cn	Le	Vi	Li	Sc	Sa	Ca	Aq	Pi	gem.
T: 25830	2120	2083	2168	2105	2269	2099	2120	2186	2184	2245	2137	2114	2153
A: 12915	1060	1046	1075	1063	1147	1056	1048	1053	1103	1129	1077	1058	1076
B: 12915	1060	1037	1093	1042	1122	1043	1072	1133	1081	1116	1060	1056	1076

De totale verzameling vertoont geen significante afwijking van de verwachting ($p: .09$)

Er zijn wel opvallende zaken. Zo scoort Maan in Leeuw een eerste en een tweede plaats. Maan in Steenbok scoort een

tweede en derde plaats. In mijn rapportage van 1997 benoemde ik de score van Maan in Leeuw en Steenbok al als opvallend hoog. Tevens vermeldde ik de lage score van Stier. Maan in Stier scoort nu bij beide samples de laatste plaats.

Tabel 2. Maan in Leeuw t.o.v. de overige tekens

Maantekens	Le	Overig	p
Totaal	2269	23561	.009
Sample A	1147	11768	.024
Sample B	1122	11793	.145

Tabel 3. Maan in Leeuw en Steenbok t.o.v. de overige tekens

Maantekens	Le & Ca	Overig	p
Totaal	4514	21316	.0005
Sample A	2276	10639	.0035
Sample B	2238	10677	.04

Tabel 4. Maan in Stier t.o.v. van de overige tekens

Maantekens	Stier	Overig	p
Totaal	2083	23747	.12
Sample A	1046	11869	.33
Sample B	1037	11878	.21

2. Zuivere Maanscores

Om zeker te zijn van het Maantekens hebben we de data geselecteerd van 7⁰ tot en met 23⁰.

We vinden dan het volgende:

Tabel 5. Maan in teken bij NRC 1984 tot en met 2000 (zuivere scores)

sample	Ar	Ta	Ge	Cn	Le	Vi	Li	Sc	Sa	Ca	Aq	Pl	gem.
T: 13764	1148	1104	1118	1155	1239	1100	1114	1195	1156	1175	1116	1144	1147
A: 6859	558	528	556	578	632	576	539	548	591	604	567	582	571,6
B: 6905	590	576	562	577	607	524	575	647	565	571	549	562	575,4

De totale verdeling wijkt opnieuw niet significant af van de verwachting: $p = .13$.

Als we kijken naar de meest uitspringende tekens, zien we:

Tabel 6. Maan in Leeuw t.o.v. de overige tekens

Maantekens	Le	Overig	p
Totaal	1239	12525	.006
Sample A	632	6227	.01
Sample B	607	6298	.18

Tabel 7. Maan in Leeuw en Steenbok t.o.v. de overige tekens

Maantekens	Le & Ca	Overig	p
Totaal	2414	11350	.007
Sample A	1236	5623	.0035
Sample B	1178	5727	.38

Tabel 8. Maan in Stier t.o.v. van de overige tekens

Maantekens	Ta	Overig	p
Totaal	1104	12660	.19
Sample A	528	6331	.06
Sample B	576	6329	.98

Bij Trouw was er bij alle totalen van de zuivere scores een lagere p-waarde dan bij de onzuivere scores, ondanks het feit dat de samplegrootte bijna halveerde.

Bij NRC Handelsblad is dat niet zo sterk het geval. Alleen bij het teken Leeuw wordt de p-waarde lager. Bij de combinatie Leeuw-Steenbok en bij Stier niet. Toch wil dit niet zeggen dat de zuiverheid van de data niet uitmaakt. Want het blijkt dat

ook bij Stier (3.75 % t.o.v. 3.25 %) en Leeuw/Steenbok (5.23 % t.o.v. 4.85 %) de procentuele afwijking van het gemiddelde groter is bij de zuivere scores. Maar omdat het totaal aantal data nagenoeg de helft kleiner is, is de p-waarde toch hoger. Anders dan bij Trouw is hier geen verschil in score van positieve of negatieve tekens. De scores bij het onzuivere en zuivere sample zijn bij het totaal naast elkaar geplaatst.

Tabel 9. Overzicht van Maan in positieve en negatieve tekens (onzuiver / zuiver)

	N	Positief	Negatief	Vershil	p
Totaal	25830 / 13764	12998 / 6937	12832 / 6827	166 / 110	.30 / .35
Sample A	12915	6510	6405	105	.36
Sample B	12915	6488	6427	61	.59

Met betrekking tot de kruisen: Zon in een positief teken komt vaker voor, maar niet significant: 13017 / 12813. (p.: .20) We zagen ditzelfde bij Trouw. Als beide kranten bij elkaar gevoegd worden zijn de cijfers: 19154 om 18809 met een p-waarde van .08.

Als we ons beperken tot het sample waarvan het Maanteken vaststaat (zuiver: N = 13764) , dan komt Zon in een positief teken relatief iets meer voor: 6937 om 6827, p.: .35.

Bij Trouw zagen we bij deze stand beduidend meer negatieve Maantekens, niet bij NRC Handelsblad. In onderstaande tabel zijn de scores van de onzuivere en zuivere data naast elkaar weergegeven.

Afzonderlijke scores van de elementen:

Vuur: 6573 / 3543
Aarde: 6427 / 3379
Lucht: 6425 / 3348
Water: 6405 / 3494
p.: .42/.06

De afzonderlijke scores van de kruisen:

Hoofd: 8590 / 4592
Vast: 8675 / 4654
Bew.: 8565 / 4518
p.: .68/.36

Tabel 10. Combinatie van Zon en Maan in pos. en neg. teken (onzuiver/zuiver)

Zon in positief teken		Zon in negatief teken	
13017 / 6937		12813 / 6827	
Maan pos. teken	Maan neg. teken	Maan pos. teken	Maan neg. teken
6563/3480	6454/3457	6435/3411	6378/3416
p: .34/.78		p.: .61/.95	
Totaal: 25830 / 13764			

de Volkskrant

Tabel 11. Maan in teken bij de Volkskrant 1997 tot en met 2002 (on/zuivere scores)

	Ar	Ta	Ge	Cn	Le	Vi	Li	Sc	Sa	Ca	Aq	Pi	gem.
5373 onzuivere scores	438	471	452	450	433	466	421	482	454	446	434	426	447,8
2872 zuivere scores	234	261	256	255	220	245	236	255	226	235	218	231	239,3

Van de Volkskrant zijn veel minder data beschikbaar, in totaal 5373, waarvan 2872 zuiver. Omdat blijkt dat, als er al iets bijzonders met deze Maanstanden bij de kranten aan de hand zou zijn, er zeer veel data nodig zijn om dat aantoonbaar te krijgen, is hier minder van te zeggen.

De hogere scores zijn, zoals te zien is in tabel 11, Maan in Schorpioen en Stier bij de onzuivere data. Laag scoort vooral Maan in Weegschaal en Vissen. Bij de zuivere data is het van deze vier alleen Maan in Stier die sterker afwijkt van het gemiddelde.

Er is net als bij Trouw een vermeldenswaard overschot van de Maan in negatieve tekens (zie tabel 12), wat toeneemt bij de zuivere scores, maar niet significant. Net als bij Trouw is dit overschot van Maan in negatieve tekens groter als de zon in een positief teken staat. (Overigens: in tegenstelling tot de twee andere kranten is bij de Volkskrantdata Zon in een

negatief teken sterker vertegenwoordigd (2610-2763, p.: .04, bij het sample met de zuivere Maanscores: 1388-1484, p.:.07) En weer opmerkelijk: bij de zuivere Maanscores is het verschil relatief veel groter.

Tabel 12. Maan in positieve en negatieve tekens

	N	positief	negatief	verschil	p
onzuiver	5373	2632	2741	109	.14
zuiver	2872	1390	1482	92	.09

De elementenscores onzuiver / zuiver:

vuur: 1325 / 680
aarde: 1383 / 741
lucht: 1307 / 710
water: 1358 / 741

Tabel 13. Combinatie Zon en Maan in pos. en neg. teken (onzuiver / zuiver)

Zon in positief teken		Zon in negatief teken	
2610 / 1388		2763 / 1484	
Maan pos. teken	Maan neg. teken	Maan pos. teken	Maan neg. teken
1273 / 665	1337 / 723	1359 / 725	1404/759
p: .21 / .12		p.: .39 / .38	
Totaal: 5373 / 2872			

De 3 landelijke bladen tesamen

Tabel 14. Maan in teken bij de 3 kranten (onzuivere scores)

	N	Ar	Ta	Ge	Cn	Le	Vi	Li	Sc	Sa	Ca	Aq	Pi	gem.
de Volkskrant	5373	438	471	452	450	433	466	421	482	454	446	434	426	448
NRC Handelsbl.	25830	2120	2083	2168	2105	2269	2099	2120	2186	2184	2245	2137	2114	2153
Trouw	12133	977	1033	1001	1014	993	1002	979	1015	1015	1051	969	1084	1011
Totaal	43336	3535	3587	3621	3569	3695	3567	3520	3683	3653	3742	3540	3624	3612

Tabel 15. Maan in teken bij de 3 kranten (zuivere scores)

	N	Ar	Ta	Ge	Cn	Le	Vi	Li	Sc	Sa	Ca	Aq	Pi	gem.
de Volkskrant	2872	234	261	256	255	220	245	236	255	226	235	218	231	239
NRC Handelsbl.	13764	1148	1104	1118	1155	1239	1100	1114	1195	1156	1175	1116	1144	1147
Trouw	6363	486	531	557	522	516	519	522	561	538	564	463	584	530
Totaal	22999	1868	1896	1931	1932	1975	1864	1872	2011	1920	1974	1797	1959	1916

De 2 totaalverdelingen hebben een p-waarde van resp. .17 (onzuiver) en .04 (zuiver).

Elementen

Wat betreft de elementen: bij de onzuivere data is de waarschijnlijkheid van de score van het element lucht .09. Bij de zuivere data zijn de waarschijnlijkheden van de scores van de elementen lucht en water beide .02.

Ook hier zien we dat bij de zuivere data, ondanks de bijna halvering van het totaal, de aanwijzing dat er in een aantal opzichten afwijkingen zijn van de verwachting sterk toeneemt.

Tabel 16. de elementen

	vuur	aarde	lucht	water	p
Onzuivere scores	10883	10896	10681	10876	.40
Zuivere scores	5763	5734	5600	5902	.05

Discussie

Opnieuw tonen de gepresenteerde gegevens opmerkelijkheden. Bij NRC-Handelsblad zijn dat de consistente scores van Maan in Leeuw, Steenbok (hoog) en Stier (laag). Theoretisch zouden Maan in Leeuw en Steenbok wijzen op het zich thuisvoelen bij persoonlijke en maatschappelijke ambitie. Het element lucht scoort (ook hier) laag, vuur juist hoog. Bij de Volkskrant is er een opmerkelijke parallel met Trouw w.b. een overtal van Maan in negatieve tekens, enigszins versterkt als Zon in een positief teken staat. I.t.t. de andere kranten is hier een overtal aan negatieve zonnetekens. Als alle kranten tezamen worden genomen, springt vooral het element lucht eruit als laag scorend. Meest opmerkelijk is misschien wel dat bij de data waarbij het teken van de Maan vaststaat (de 'zuivere' scores), bijna steeds sterkere effecten waarneembaar zijn. Desalniettemin lijkt het me verstandig er vooralsnog van uit te gaan dat het toevalsfluctuaties zijn.

Frank Vernooij

De NVWOA Nieuwsbrief is een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor Wetenschappelijk Onderzoek van de Astrologie.

Bestuur NVWOA:

Voorzitter: drs. F.J. Methorst, Kasaidreef 19, 3564 AS Utrecht, tel. / fax: 030 - 261 77 23, e: floris.methorst@planet.nl;
 Secretaris: Hans van Oosterhout, Turkooisdrift 10 3436 BG Nieuwegein tel.: 030 -603 37 99, e: hans@hvoosterhout.demon.nl.
 Penningmeester / coördinator onderzoek: drs. F. Vernooij, Prof. H. de Vrieslaan 9, 3571 GE Utrecht, tel. 030 - 271 15 66,
 e: to-ver@planet.nl;
 Prof. dr. W. De Graaff, Appelgaarde 117, 3992 JD Houten, tel. / fax: 030 - 637 32 60, e: reijnendegraaff@planet.nl;
 Drs. A.G. Bruining, Petemoederslaan 11 bis a 3552 AH Utrecht, tel. 030 - 273 29 54, e: lexbruin@worldonline.nl;
 Redactie Nieuwsbrief: Hans de Groot, Jeanne d'Arclaan 250, 1183 BG Amstelveen, tel. 020 - 647 53 49, e: hansvaio@planet.nl

Website: NVWOA: <http://home.worldonline.nl/~lexbruin/index.htm>